

Nr 165

Av herr Schött m. fl., om viss ändring av reglerna angående vittnen vid röstning genom valedelsförsändelse.

(Lika lydande med motion nr 175 i Andra kammaren)

Vid 1965 års riksdag beslöts att väljare, som på grund av sjukdom, lyte, vanförhet eller hög ålder är oförmögen att inställa sig vid valförrättningen för det valdistrikt, där han är uppförd i röstlängden, skulle få rösta genom valedelsförsändelse på väsentligen samma sätt som äktamakeförsändelse. På ytterkuvertet skall väljaren teckna förklaring på heder och samvete, att han på sätt nyss sagts varit förhindrad att inställa sig i vallokalen och att försändelsens anordnande tillgått på föreskrivet sätt. Två personer skall närvara då försändelsen anordnas. Den ene skall vara barn eller barnbarn till väljaren eller dennes fader, moder eller syskon eller hans vårdare. Denne åligger att avlämna försändelsen i vallokalen. Vidare skall ett vittne närvara. Både avlämnaren och vittnet skall på ytterkuvertet intyga att väljaren egenhändigt undertecknat förklaringen och att något förhållande som strider mot denna inte är känt för dem.

Att dessa kategorier väljare skulle beredas möjlighet att rösta utan personlig inställelse rådde full enighet om. Däremot framfördes från olika håll betänkligheter mot det nya systemet, som ansågs innebära allvarliga risker för obehörig påverkan av de röstande. De grupper av väljare det här gäller befinner sig ofta på grund av sitt hälsotillstånd i stort beroende av vårdare eller av sin omgivning och är därför särskilt lätt påverkade.

Även konstitutionsutskottet hyste vissa betänkligheter och framhöll i sitt utlåtande bl. a. (nr 40/1965):

»Med hänsyn till ämnets vansklighet är det enligt utskottets mening angeläget, att erfarenheterna av det nya valedelsförsändelseinstitutets tillämpning vid kommande val blir föremål för noggrann uppmärksamhet. Skulle dessa bli mindre gynnsamma än utskottet ansett sig kunna förut-sätta, måste en åtstramning av regelsystemet övervägas.»

Ombudsrostning har prövats vid de två senaste valen — 1966 och 1968. Vid 1966 års val förspordes inga anmärkningar mot systemet. Däremot har vid förra årets val från skilda håll i landet inkommit uppgifter om att på ålderdomshem, sjukvårdsinrättningar och dylikt förekommit otillbörlig påverkan från såväl personal som utomstående personer för att förmå

de intagna att rösta på visst sätt. Ett antal polisanmälningar har också gjorts och även om dessa inte lett till åtal i brist på bevis, är det uppenbart att nuvarande regler kan och har utnyttjats för obehörig påverkan. En åtstramning av regelsystemet framstår med hänsyn härtill som nödvändig.

För att i större utsträckning än f. n. söka förhindra obehörig påverkan vill vi föreslå att ett av vittnena skall vara person med särskilda kvalifikationer och med sådan auktoritet att dennes blotta närvaro vid valsedelsförsändelsens anordnande utgör en garanti mot missbruk. Som sådant vittne vill vi i likhet med 1965 års valutredning (SOU 1961:20) föreslå nämndeman, åklagare, sjukhusläkare, provinsialläkare, distriktssköterska samt av valnämnden förordnade personer. Den enda skillnaden från nu gällande system är sålunda att ett av vittnena skall ha särskilda kvalifikationer. En sådan ordning måste också anses uppfylla det krav man måste ställa, nämligen att systemet skall vara så enkelt och lätthanterligt att det verkligen får någon större betydelse för de väljarkategorier det gäller.

Aberopande det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta

att vid röstning genom valsedelsförsändelse för väljare, som till följd av sjukdom, lyte, vanförhet eller hög ålder är oförmögen att inställa sig vid valförrättningen i det valdistrikt där han är uppförd i röstlängden, till vittne må tagas endast nämndeman, åklagare, sjukhusläkare, provinsialläkare, distriktssköterska eller av valnämnd förordnad person, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderliga författningsändringar.

Stockholm den 23 januari 1969

Lars Schött (m)

Gunnar Hübinette (m)

Carl Eskilsson (m)
